

Dá sa poraziť korupcia? Kde končia ľudské možnosti, tam začínajú sny.

Branislav Michalka

22. augusta 2020 ✚ **Politika**

Problém korupcie v politike (svetovej, štátnej či miestnej), štátnej správe a v hospodárstve je už takmer dvesto rokov obľúbenou témou novín, ľudového rozhorčenia a na počudovanie aj obľúbeným námetom pre heslá politikov, ktorých povolania sa táto téma týka najviac. Pri bližšom zamyslení to však až také čudné nie je. Boj s korupciou má totiž pre demokratického politika, ktorý potrebuje získať hlasy voličov, jednu veľkú politickú prednosť: korumpuje kritické myslenie a vyrába stále nové generácie optimistických čakateľov na Godota. Tí čakajú a veria, že jedného dňa sa spoločnosti podarí vyhrať boj s korupciou. A tak idú nového bojovníka s korupciou voliť.

Keď viera prestáva byť cnosťou

Neodrádzajú ich ani dejiny staré či nové, ani osobná skúsenosť, ani krčenie ramien skeptikov. S príchodom každého nového proroka bohyne Bezkorupčnosti sa hrnú k urnám a snívajú svoj sen o štáte, v ktorom sú politici neúplatní, kde sa v štátnej správe nekradne a hospodárstvo riadia idealisti odmietajúci namastiť si vrecká. Avšak bohyňa stále neprichádza.

Zatiaľ politici, potešení, že sa im podarilo odvrátiť „oko Saurona“ iným smerom, veselo prikladajú ruku k dielu na iných politických „rodných hrudách“ (vojenských, kultúrnych či sociálnych) a keď na nich dokončia v pote znoja svoju prácu, dôjde u nich nakoniec aj na to banálne kradnutie a úplatky. A volič – optimista opäť stojí zarazený a ponížený. Päť sa mu v rýchlom tempe zatvára a otvára, presne v rytme striedania pocitov hnevu a bezmocnosti. Avšak prejde pár rokov a volič – optimista: opäť verí.

Jeho vieru výdatne živia verní pomocníci politikov – žurnalisti. Tieto „strážne psi demokracie“ vedia presne čo robia (aspoň tí inteligentnejší), preto sú aj strážnymi psami demokracie. Vedia, že utopizmus je hnacím motorom ideológie a demokracia je ideológiou ako každá iná. Táto je konkrétne založená na smiešnom a mylnom predpoklade (odsúdenom Cirkvou), že moc pochádza z ľudu. **Aby sa demokracia udržala, tak potrebuje práve tých veriacich, ktorí veria, že kľúčom k riešeniu marazmu tohto slzavého údolia je - urna s dierou, do ktorej sa hádžu papiere.** Tam, kde sa kresťan modlí a teší sa na dokonalý svet v Nebi (aspoň by sa teda mal), tam vyznávač bohyne Demokracie upína svoj zrak plný očakávania k svätej Urne.

Spoločnosť bez korupcie by znamenala spoločnosť bez hriechu

Nerád pôsobím niekomu bolesť, obzvlášť ľuďom, o ktorých som presvedčený, že práve ich morálne kvality, bohužiaľ kombinované s určitými dezinformáciami ohľadom nemenných konštánt povahy ľudského plemena, sa stali podnetom k ich prehnaným očakávaniam. Nepripisujúc prílišnú váhu vlastnému úsudku, odvolávam sa na starú dobrú Matku Cirkev a jej učenie. Tam nachádzame dogmu o dedičnom hriechu,

ktorým bola podstata človeka narušená a pokazená. Tento fakt, ako povedal Chesterton: najzrejmější a najevidentnejší na svete a pozorovateľný už na chovaní malého dieťaťa, neumožňuje vytvorenie spoločnosti bez korupcie, tak ako neumožňuje vytvorenie spoločnosti bez hriechu, ktorého je korupcia len čiastkou.

Tak ako budú neustále v ľudskej spoločnosti smilníci a vrahovia, tak v nej budú aj zloději. A keďže sa hriech nevyhýba ani osobám najvyššie postaveným, tak aj na najvyšších miestach. Toto konštatovanie nie je popretím hriešnosti ich konania ani výzvou na ich beztrestnosť. Naopak, prichytených vinníkov treba potrestať, ak sa to dá, ak nie, treba trest zveriť Tomu, ktorý hovorí: „*Moja je pomsta!*“

Velká viera, nízke tresty?

Pozoruhodná však v demokracii je, v kontraste s neustálym volaním po spoločnosti bez korupcie, práve nízkosť trestov prichytených páchatelov. Zdá sa, že k odbúraniu korupcie má dôjsť v liberálno-demokratickej ideológii skôr akýmsi prerodením ľudskej mysle (podobne ako v komunizme) než prísny trestaním. Okrem toho, množstvo politikov voľne pobežujúcich a veselo sa smejúcich, napriek tomu, že ich finančné machinácie stoja na hranici zákona, naznačuje, že účelom miernosti trestov bude skôr snaha politikov chrániť sa navzájom, než jeden druhého ťahať na popravisko (skutočné či morálne).

Na jednej strane tu teda máme kresťana, ktorý hovorí: nedá sa to na tomto svete vyriešiť, ale treba to prísne potrestať a na strane druhej liberálneho demokrata, ktorý hovorí: musíme štát zbaviť korupcie, ale keď niekoho prichytíme, tak budme liberálni a v praxi (nie vo verbálnej rétorike) zhovievaví.

Zdá sa, ako by sa táto laxnosť v trestaní korupcie u demokratov (nielen slovenských; povestná bola napr. skorumpovanosť a laxnosť Francúzskej republiky v rokoch 1870 – 1940) dala analogicky prirovnávať k postoju komunistov k chudobe a dobročinnosti. Tí tiež odmietali aktuálne riešenie chudoby konkrétneho človeka dobročinnosťou (Lenin dokonca zásadne nedával žobrákom almužnu), pretože to nemalo zmysel, vzhľadom k tomu, že cieľom bola spoločnosť kde nebude chudoba vôbec a dobročinnosťou by sa len oddialila. Predpoklad tejto viery bol rovnaký ako pri viere vo svet bez korupcie – popretie dedičného hriechu a popretie nemožnosti hromadného vylepšenia ľudstva.

Je pozoruhodné, že rovnako ako predpoklad aj riešenie je u každej ideológie rovnaké: odmietanie riešiť hriech prípad od prípadu, lokálne a partikulárne, ale veriť skalopevne, že jedného dňa nastane deň, keď nikto nebude brať úplatky a kradnúť. Jednotlivé prípady sú pri utopickej ideológii nepodstatné. Ak sa k tomu pridá pozitivistická viera, že človek vlastne nenesie zodpovednosť za svoje činy, lebo ho formuje prostredie alebo zákony, tak je výsledkom demokratických snáh – zvýšenie reálnej korupcie, namiesto jej redukcie.

Zmierenie sa s nemennými faktami nie je fatalizmom

Spoznať limity ľudskej povahy a teda aj možného vylepšovania spoločnosti, nie je prejavom orientálneho fatalizmu ale kresťanskou pokorou. Človek spoznáva aj v hriešnosti a nenapraviteľnosti ľudskej spoločnosti svoju slabosť a zistí, že sa má predovšetkým utiekať do Božej vôle. A samozrejme môže aj bojovať s korupciou. Treba predovšetkým začať od seba a príliš sa neutápať v zameraní sa na vysoké ciele. Je totiž známou vecou, že nad korupciou vysokopostavených sa častokrát rozčuľujú tí, ktorí k nej nedostali príležitosť, pričom svoje drobné zlodejinky zhovievavo prehliadajú.

To samozrejme neznamená, že štát nemá pomenovať hriech a trestať ho. Len **ľudia nesmú očakávať, že zmenou zákonov, vlád, politických systémov a ekonomických modelov sa mu podarí zmeniť padlú povahu človeka.** Najlepším riešením je vždy začať práve pri dedičnom hriechu a od neho, ako od konštanty, odvíjať svoje snaženie v potieraní hriechu a teda aj korupcie.

S vedomím svojich limitov kresťanská spoločnosť dospela k poznaniu, že v každom systéme budú hriešnici a teda aj korupcia. Pre vyznávačov ľudovlády bude možno najväčším sklamaním, že najmenšiu šancu má vykynoženie úplatkov a kradnutia v najnižších vrstvách. Tam sa bude uplácať a kraďnúť vždy, pretože drobnosť krádeže a úplatku na tejto úrovni neirituje tak ako úplatok mocných. Snažiť sa zničiť korupciu v pospolitom ľude je čisté šialenstvo. Ešte väčšie šialenstvo je boj proti tzv. rodinkárstvu. Predstava, že niekto z dvoch kandidátov, približne rovnako nadaných (alebo hlúpych) neuprednostní svojho synovca je naivná. Vybrať niekoho treba, tak prečo by kritérium príbuznosti malo byť tým najhorším?

Keď teda uvažujeme o redukovaní korupcie, nutne musíme uvažovať len o vyšších vrstvách. Tam sa môže nastaviť taký typ spoločnosti, kde je korupcia potlačená nie nedostatkom hriešnosti ale nepotrebnosťou.

Ktorá spoločnosť je najmenej skorumpovaná?

Z povahy veci jasne vyplýva, že najmenej skorumpovaná je vládnuca vrstva v dedičnej monarchii. Jej príslušníci sú bohatí od detstva, takže nepotrebujú kraďnúť (príklad španielskeho kráľa Juana Carlosa nepadá na váhu, pretože bol len bábkou vo faktickej demokratickej republike a jeho apanáž mu na milenky nestačila. Jeho predchodcovia takéto problémy nemali, pretože buďto ako cnostní nemali milenky, alebo ako hriešnici mali dosť peňazí). Od detstva sa s nimi ráta ako s vládcami a preto sa nemusia snažiť dostať k moci. Nemusia podplácať a korumpovať: politikov, novinárov, bankárov a pod.

Hovoríme tu o skutočnej monarchii, nie o jej paródii v súčasnej podobe.

Pilierom dedičnej monarchie je aristokracia, ktorá je samozrejme tiež korumpovateľná, ale je brzdená ohľadom na rodovú česť, svojou, ak už nie morálkou, tak aspoň pýchou a hrdosťou. Ak nič iné, tak sa bude aristokrat v dedičnej monarchii aspoň za korupciu hanbiť a nie smiať sa do kamery celému národu.

Pokiaľ je v monarchii potlačené aj všeobecné hlasovacie právo a teda je obmedzený aj počet tých, ktorí sa môžu tlačiť do parlamentu, ako aj tých, ktorí sa nimi môžu dať skorumpovať, tak je veľký predpoklad, že korupcia klesne na nižšiu úroveň, než akú má dnes.

Ktorá spoločnosť je najskorumpovanejšia?

Na počudovanie, všetky predpoklady, aby bola najviac skorumpovaná má spoločnosť demokratická. Už Tocqueville bol v USA šokovaný z miery všadeprítomnej korupcie, z čoho sa dá usudzovať, že ju v až takej miere doma vo Francúzsku nevidel. A že ani tam určite nebola malá.

Všeobecné voľby, krátke obdobie vládnutia, neustále striedanie administratívy, príchod stále nových a nových nezaopatrených kandidátov v štátnych inštitúciách, na ktorých naliehajú manželky, neterky, synovci a ktovie kto ešte, to je ideálne parenisko na pestovanie korupčnej plesne. Predstava, že práve tí ktorí prichádzajú do politiky s túžbou po moci, ktorú nikdy predtým neokúsili a teda nevedia presne ako dokázu aj pri najlepšej vôli odolávať pokušeniam, by mali byť hlavnými garantami boja proti korupcii, je smiešna.

Ak by aj dokázal demokratický politik odolať korupcii vlastnej osoby, je brzdený pri boji s ňou straníckymi ohľadmi a kamarátstvom. V monarchii kráľ, pri vedomí vlastnej povýšenosti podobné ohľady nemá a keďže považuje každého zlodēja a korupčníka za škodnú vo svojom súkromnom panstve – kráľovstve (a nie ako v demokratickej republike, kde politik považuje korupčníka za škodnú v abstraktnej vlasti, ktorá mu nepatrí), tak s ním bez okolov zatočí.

Navyše demokracia generuje stále viac a viac byrokracie, pretože ošetruje neustále zákonmi práve onú kýženú “transparentnosť” systému, čo v konečnom dôsledku vedie k nekonečnému množeniu kontrolórov, kontrolujúcich ďalších kontrolórov a pri danostiach ľudskej povahy nutne ku korupcii.

Slovenský sen

Spoločnosť bez korupcie je udičkou, na ktorú sa na Slovensku darí chytať politikom voličov už 30 rokov. Koncom socializmu sa v rámci tzv. prestavby rozpútal mediálny hon na byrokratov a korupciu. V humoristických časopisoch kraľovali glotové rukávy a pečiatky. V roku 1989 ľud veril, že až sladká demokracia konečne zredukuje byrokráciu, korupciu a neefektívnu štátnu správu.

Odvtedy vzrástol počet úradníkov minimálne na dvojnásobok a korupcia dosiahla také rozmery ako nikdy predtým. To nie je obhajoba komunizmu, to je konštatovanie, ktoré potvrdzuje, že aj ten najutopickejší totalitný režim vygeneroval menej úradníkov a korupcie ako demokracia. **Pre porovnanie:**

byrokratický aparát Habsburskej monarchie, ktorá bola pre rôznych ľavicových a liberálnych satirikov vzorom prebyrokratizovaného a skorumpovaného štátu, tvoril oproti úradníckemu aparátu dnešného Slovenska (na počet obyvateľov) sotva desatinu. O korupcii radšej ani nehovorme.

Napriek tomuto, pre demokraciu tristnému skóre, Slováci snívajú už tridsať rokov svoj antikorupčný sen. Vlády sa striedajú ako svätí na orloji a Slováci stále dúfajú, že práve tá ďalšia už konečne dovedie Slovensko do tej “pravej” vysnenej Európy, ako im ju maľovali v 90. rokoch. Do Európy kde sa nikdy nepodpláca, kde politici nekradnú, úradníci sa stále usmievajú a keď ich chcete podplatiť, tak odpadnú od hrôzy a musíte ich kriesiť spievaním Ódy na radosť.

Že takáto Európa nikdy neexistovala, to už mnohí pochopili, avšak stále nechcú pochopiť, že ani existovať nebude. Aj pri posledných voľbách sa nechali nachytať na udičku boja proti korupcii. Opäť neveriacky sledujú ako tí politici, ktorí dostávali hysterické záchvaty pri každom prešľape bývalej vlády, cudne špúlia pery keď pred kamerou dostávajú otázky o svojom novom škandále.

Pochopia ľudia, že žiadne spoločnosť bez korupcie neexistuje a že čas strávený poskakovaním na námestiach sa dá využiť aj lepšie? Napríklad pomodlením jedného ruženca. Lebo medzi svätou Urnou a ružencom je jeden podstatný rozdiel – ruženec funguje.

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/da-sa-porazit-korupcia-kde-koncia-ludske-moznosti-tam-zacinaju-sny/>